

EGER VÁR VIADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tihódi Lantos Sebestyén

MÁSOD RÉSZE

Azok előtt jó Vajda János vala,
Dobó István lovag hadnagya vala,
500 Zádornik Amborus gyalog hadnagy vala.
Belső várnak más piacán es vala,

Készön más álló sereg ott áll vala,
Abban kétszáztíz jó legén áll vala,
Iváni György ennek előttök vala,
505 Blaskó Antal, Epörjesi Janicskó vala.

Ez két álló sereg igazgatója,
Gondviselője jó Mecskei vala.
Kilső várban, kapu előtt áll vala,
Harmad álló seregben százegy vala.

510 Lám ennek gongya és igazgatója
Az jó Pető Gáspár előttök vala,
Gömöri hadnagy: Kis Pétör Antal vala,
Az álló seregben Petővel vala.

Oly szép sereg fenn külső várban vala,
515 Kétszáznyolcvan legén benne jó vala,
Gondviselő, előttök járó vala:
Bornemissza jó Gergöl deák vala.

Száz-száz legén előtt hadnagy ott vala:
Az vitéz Soklyósi Nagy Albert vala,
520 Másik jó Arдай Nagy Antal vala,
Kik jámborul végig szolgáltak vala.

Zoltai István es ott hadnagy vala,
Jó Figedi János vélök ott vala.
Vitéz Dobó István gongya nagy vala,
525 Az álgyúkhöz őt választották vala.

Törésöket, belsőt, kilsőt, vártákat,
Mindenfelé lásson minden dolgokat,
Romlásokra tölteni sok kasokat,
Mestörnépnek lássa ő munkájokat.

EGER VÁR VIADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

A mozgó tartalékok teljes felállítása és a főkapitányok különleges hatásköre

A szakasz fő témája

Tinódi bemutatja a vár belső és külső udvarain elhelyezett többi rohamcsapatot (a második, harmadik és negyedik álló sereget) és azok parancsnokait. Végül kiderül a legfőbb tisztek pontos munkamegosztása: megtudjuk, ki vezényli a tartalékokat, ki irányítja az elit egységeket, és hogy maga Dobó István milyen hatalmas logisztikai, tűzérési és mérnöki feladatot vállalt magára.

Mi történik ebben a blokkban?

* **499–505. sor:** Az előző részben említett első rohamcsapat élére név szerint is megkapjuk a vezéreket: Vajda Jánost (Dobó lovasságának hadnagyát) és Zádornik Ambrust. De a belső várnak van egy másik piaca (tere) is! Ide egy második álló sereget rendelnek, amely 210 elit harcosból áll. Őket Iváni György, Blaskó Antal és Eperjesi Janicskó vezeti.

* **506–513. sor:** Ezt a két belső vári rohamcsapatot nem más igazgatja és tartja szemmel, mint maga a várkapitány-helyettes, a kemény kezű Mecskey István. Közben a külső várban, a belső kapu előtt felállítják a harmadik álló sereget (101 fő), amelynek gondviselője és vezére a közkedvelt Pető Gáspár, akinek munkáját a gömöri hadnagy, Kis Péter Antal segíti.

* **514–523. sor:** A külső várban állomásozik a legnépesebb és legütőképesebb rohamcsapat, a negyedik álló sereg, amely 280 válogatott, bátor legényből áll. Ennek a csodás egységnek a zseniális Bornemissza Gergely ("Gergöl deák") a parancsnoka. Gergely alatt két hatalmas tekintélyű tiszt szolgál, akik 100-100 ember közvetlen vezetéséért felelnek: Soklyósi Nagy Albert és Arдай Nagy Antal (akik a krónika szerint mindvégig hűségesen kitartottak). Mellettük Zoltai István és Figedi János is itt teljesít szolgálatot.

* **524–529. sor:** Miközben a helyettesei a mozgó seregeket és bástyákat irányítják, a főkapitány, Dobó István magára vállalja a legnehezebb, legösszetettebb feladatot. Ő felel az összes ágyúért és tűzért, folyamatosan járja a belső és külső falakat, ellenőrzi a réseket ("törésöket"), irányítja a rombolások helyreállítását, és személyesen felügyeli a "mesternépet" (kőműveseket, ácsokat, mesterembereket), akik a földdel és kővel teli sánckasokat hordják a szétlőtt falak foltozására.

3. RÉSZ
(499–529. sor)

EGER VÁR VIADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

Fontosabb régi szavak és magyarázatuk

- * **Monostornak más piacán:** A székesegyház melletti másik tágas téren, udvaron.
- * **Janicskó:** Jánoska (a Janicskó név a János szlovákos/szlávos kicsinyítőképzős változata, ami mutatja a vár védőinek vegyes etnikumát).
- * **Gongya:** Gondja, felelőssége, gondoskodása.
- * **Ágyúkhöz:** Ágyúkhöz, a tüzérséghez.
- * **Kasokat:** Sánckasokat (vesszőből font, földdel, kővel megrakott hatalmas kosarakat, amikkel a várfalakon ütött réseket tömítették el roham közben).
- * **Mestörnépnek:** Mesterembereknek (ácsoknak, kőműveseknek, kovácsoknak, utászoknak).

Érdekességek

- * **Janicskó az egri falakon:** Érdekes név bukkan fel a magyar védők között: Eperjesi Janicskó (505. sor). Ez a név finom utalás arra, hogy az egri vár védőserege nemcsak magyarokból állt, hanem felvidéki szlovákok, csehek, valamint délszláv (horvát, rác) harcosok is szép számmal harcoltak a török ellen Dobó zászlaja alatt.
- * **Dobó nem a biztonságos bunkerben ült:** Sokan azt gondolnák, hogy a főparancsnok valami védett pincéből osztogatta a parancsokat, de Tinódi rávilágít a valóságra. Dobó kapta a legveszélyesebb munkát (524–529. sor): a tüzérséget vezette és a falomlásokat ellenőrizte. Ez azt jelenti, hogy folyamatosan ott állt a legnagyobb ágyútűzben, a porban és a golyózáporban, és személyesen mutatta meg a munkásoknak, hová dobják a sánckasokat, ezzel is tartva a lelket a megrettent emberekben.

Történelmi háttér

Ez a szakasz bemutatja, miért volt Eger védelme a korszak hadszervezési csúcsteljesítménye. A négy álló sereg összesen közel 900 pihent, azonnal bevethető katonát jelentett. Miközben a bástyákon lévő fix őrség elszántan lőtte a közeledő ellenséget, ezek a belső udvarokon várakozó elit csapatok (Mecskey, Pető és Bornemissza vezetésével) olyanok voltak, mint a modern hadseregek gyorsreagálású egységei. Dobó zsenialitása abban állt, hogy a vezetést megosztotta: a harctéri taktikai irányítást átadta a fiatal, agilis tiszteknek, míg ő maga a legkritikusabb logisztikai és műszaki válságmenedzsmentet – a falak folyamatos újjáépítését – tartotta a saját kezében.

3. RÉSZ
(499–529. sor)

EGER VÁR VLADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

Kérdések

1. Történelem:

Miért Bornemissza Gergelyre bízta a külső vár legnagyobb létszámú (280 fős) mozgó tartalék seregét, és miért volt Dobó István tüzérségi és műszaki szerepköre a legveszélyesebb feladat az ostrom alatt?

2. Irodalom:

Keress a szövegben olyan kifejezéseket vagy jelzőket, amelyek Tinódi személyes tiszteletét és csodálatát fejezik ki a védők iránt! Hogyan változtatja meg a vers dinamikáját az, hogy a száraz létszámadatok után a kapitányok feladataira terelődik a szó?

3. Kreativitás:

Írj egy rövid, 3 mondatos párbeszédet Mecskey István és Bornemissza Gergely között, ami a belső vár udvarán zajlik le közvetlenül azután, hogy Dobó elindult az ágyúkhöz! (A hangvétel legyen baráti, de tükrözze a helyzet súlyát).

EGER VÁR VLADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

Minta Válaszok:

1. Történelem:

Bornemissza Gergelyre azért bízta a külső vár legnagyobb rohamcsapatát, mert a külső vár volt kitéve a leghevesebb török támadásoknak, Gergely deák pedig híres volt újíto, robbantástechnikai és zseniális taktikai megoldásairól, így ő tudott a leggyorsabban reagálni a krízisekre. Dobó szerepköre azért volt a legveszélyesebb, mert a tüzérség irányítása és a falrések sánckasokkal való betömése megkövetelte, hogy folyamatosan a leghevesebb ellenséges ágyútűznek kitett falszakaszokon tartózkodjon, közvetlen életveszélyben.

2. Irodalom:

Tinódi olyan kifejezésekkel fejezi ki mély tiszteletét, mint a „jó Vajda János”, „jó Mecskei”, „jó Pető Gáspár”, „szép sereg”, vagy a „jámborul végig szolgáltak”. Amikor a szöveg a száraz statisztikákról és létszámokról átvált a kapitányok konkrét feladatainak és Dobó István megfeszített munkájának leírására, a vers ritmusa meglódul, a statikus hadrendi felsorolás megelevenedik, és egy pattanásig feszült, cselekvésre kész akciójelenet hangulatát vetíti előre.

3. Kreativitás:

„Gergely, az öreg Dobó megint egyenesen a legdurvább ágyútűzbe sétált, hogy a kőművesek fakanalát sánckasra cserélje” – mondta Mecskey, miközben fáradtan a kardja markolatára támaszkodott. Gergely deák elszántan megigazította a sisakját, és a külső vár felé pillantott: „Isten óvja a kapitányt, István, mert ha a falak leomlanak, nekünk kell a húsunkkal betömni a réseket. Tartsd készenlétben a piaci legényeket, mert ha a külső udvaron átszakad a gát, minden karra szükségünk lesz!”